

Kirjastopalvelukokonaisuuden työnjakojen kuvaus:

Kirjastopalvelukokonaisuuden rooli Helsingin seudun kirjastopalveluissa

1. Kirjastopalvelukokonaisuuden ydintehtävät

Kirjaston ydintehtävät on määritelty yleisistä kirjastoista annetussa laissa (1492/2016). Lain tavoitteina on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin sekä tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Helsingin kaupunginkirjaston lakimääräisinä tehtävinä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää lukemista ja kirjallisuutta; tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan; edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Lisäksi Helsingin kaupungille on annettu tehtäviksi kirjastoalan valtakunnallinen kehittämistehtävä sekä erityistehtävä vastata valtakunnallisesta monikielisestä kirjastosta. Viime vuosina tehtävissä on korostunut digitaalisten palvelujen käytön yhdenvertainen mahdollistaminen sekä tilojen tarjoaminen kansalaistoiminnalle.

Kirjastopalveluja tuotetaan ja kehitetään yhteistyössä asukkaiden, muiden kirjastojen, kolmannen sektorin, tekijänoikeusjärjestöjen ja yksityisten toimijoiden kanssa.

Palvelustrategiassa palvelut on jaoteltu kolmeen keskeiseen alueeseen: lukemisen edistämisen palvelut, mahdollisuus digitaalisten palvelujen käyttämiseen sekä tilojen ja tapahtumien tarjonta.

2. Työnjakojen kuvaus

2.1 Kirjasto toteuttaa omana palvelutuotantona

Kaupunginkirjaston omana palvelutuotantona järjestetään pääosa lukemisen edistämisen palveluista, joita ovat laajan ja syvän kokoelman tarjonta ja ylläpito fyysisessä ja digitaalisessa muodossa, aineistojen lainaus sekä lukemisen ja lukutaidon edistämiseen liittyvät asiantuntijapalvelut.

Kirjasto on yhteiskunnan keskeisin avoin palveluntarjoaja digitaalisen asioinnin mahdollistamisessa. Kirjasto tarjoaa pääsyn ja opastuksen asiakastietokoneille.

Kirjasto tarjoaa tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Asiakastilat ja kokoustilat ovat avoimia kaikille, osin myös omatoimisesti palveluaikojen ulkopuolella. Kirjasto järjestää itse sekä tarjoaa kaupunkilaisille mahdollisuuden järjestää maksuttomia tapahtumia, näyttelyitä ja opastuksia. Kirjastot toimivat kaupunginosien tärkeinä kohtaamispaikkoina ja olohuoneina kaikenikäisille ihmisille.

Kirjaston laaja palveluverkko, pitkät aukioloajat sekä asiantunteva henkilöstö tekevät palveluista hyvin saavutettavat eri väestöryhmille ja kumppaneille.

2.2 Kirjasto ostaa palveluna

Kirjasto ostaa asiantuntija- ja tapahtumapalveluja, kuten esiintyjä ja teknisiä tuotantopalveluja erilaisiin tilaisuuksiin.

2.3 Kirjasto tuottaa yhteistyössä

Osan lukemisen edistämisen palveluista kaupunginkirjasto tuottaa yhteistyössä muiden kirjastojen, järjestöjen sekä päiväkotien ja oppilaitosten kanssa. Tärkeimpiä kirjastokumppaneita ovat pääkaupunkiseudun muiden kuntien kirjastot, Celia-kirjasto ja Kansalliskirjasto.

Pääkaupunkiseudun Helmet- kirjastot ylläpitävät yhteistä kirjastojärjestelmää, verkkokirjastoa, yhteiskäyttöistä kokoelmaa ja yhteisiä käytösääntöjä. Asiakasviestintää hoidetaan osin yhteistyössä.

Lukemisen edistämisen verkkopalveluja ja etätietopalvelua tuotetaan yhteistyössä koko Suomen kattavan kirjastoverkon kanssa.

Kirjastotilassa sekä etänä toteutettavassa digineuvonnassa keskeisiä kumppaneita ovat senioreiden digineuvontaa järjestävä Enter ry, oppilaitokset ja kaupungin digineuvontapalvelut.

Tapahtumatuotannossa yhteistyötä tehdään yksityishenkilöiden, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa.

Erlaisia hankkeita ja kokeiluja valmistellaan ja toteutetaan vuosittain kumppaniorganisaatioiden kanssa.

2.4 Kirjasto ei tee

Kirjaston tehtäviin ei kuulu lukutaidon alkeisopetus vaan sitä hoitavat oppilaitokset. Kaupunginkirjastolla ei myöskään ole kirjamyyniä tai omaa kustannustoimintaa. Kaupunginkirjastolla ei ole kulttuuriaineistolain mukaista vapaakappaleoikeutta eikä pysyvää säilytysvelvollisuutta kokoelmille vaan näitä tehtäviä hoitaa kansalliskirjasto. Yliopistokirjastot ja erikoiskirjastot hoitavat omien alojensa tutkimuksen tietopalveluja ja kurssikirjatarjontaa.

Kirjasto ei tuota käyttäjille maksullisia digitaalisia palveluja.

Kaupunginkirjasto ei itse järjestä maksullisia tapahtumia vaan vuokraa tiloja tapahtumajärjestäjille. Kirjasto ei varaa tai vuokraa tilojaan asiakkaille pitkäaikaiseen käyttöön. Muista toimialan palvelukokonaisuuksista poiketen kirjasto ei myönnä avustuksia.

3. Työnjakoon liittyviä selvitettäviä asioita

Kansallisen lukutaitostrategian ja Helsingin kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisesti kirjasto kasvattaa rooliaan lukemaan innostamisessa ja lukutaidon vahvistamisessa.

Kirjastopalvelujen alueellista saatavuutta ja digitaalista palvelukyvykkyyttä kehitetään kaupunkistrategian mukaisesti.

Alkaneella kaupunkistrategiakaudella kirjasto selvittää seudullisen yhteistyön tiivistämismahdollisuuksia Helmet-kuntien kanssa kirjaston digitaalisen perustan ja prosessien kehittämisessä.

Helsingin kaupunginkirjasto vastaa Suomen kuntien yhteisen e-kirjaston rakentamishankkeesta, jossa haetaan uusia toimintamalleja ja teknologiaratkaisuja digitaalisten aineistojen yhdenvertaisen saatavuuden parantamiseen koko Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman hankkeen osapuolina ovat kirjastot, kunnat sekä kirjallisuus- ja kustannusalan ekosysteemi.

Erilaisissa jakamistalouden palveluissa kirjaston rooli muovautuu kokeilujen kautta.

Kirjasto vahvistaa rooliaan alustana muiden organisaatioiden ja kolmannen sektorin yhteisöjen tarjoamille palveluille. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset taiteen ja kulttuurin palvelut, digineuvonnan palvelut ja hakeutuvat sosiaalipalvelut.